

УДК 378.147+614.253,4- 616.314

У.Р. Василюшин

ОПТИМІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ІНТЕРНІВ-СТОМАТОЛОГІВ ШЛЯХОМ УПРОВАДЖЕННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО ВИКОНАННЯ НАУКОВОЇ ПРАКТИЧНО-ОРІЄНТОВАНОЇ РОБОТИ

Івано-Франківський національний медичний університет

Згідно з «Положенням про спеціалізацію (інтернатуру) випускників вищих медичних і фармацевтичних закладів освіти III-IV рівнів акредитації медичних факультетів університетів» одним із важливих завдань навчання в інтернатурі є підвищення і вдосконалення рівня практичної та теоретичної підготовки інтерна, його професійної готовності до самостійної лікарської діяльності за базовим фахом «Стоматологія». В умовах реформування вищої медичної освіти сучасні принципи післядипломного навчання вимагають підготовки лікарів, кваліфікація яких давала б змогу здійснювати діагностичний та лікувальний процес за стандартами ВООЗ, використовуючи досягнення науково-технічного прогресу та враховуючи стрімкий ріст науково-медичної інформації [1,2,3]. Опановуючи під час навчання у вищому навчальному медичному закладі навичками пізнавальної роботи та самостійного мислення, лікар-інтерн, крім того, повинен уміти знаходити професійну інформацію та користуватися нею. Важливо не тільки мати доступ до нової інформації, а й застосовувати її та застосувати в стоматологічній практиці [2,5]. Ефективною формою навчального процесу є самостійна робота майбутніх спеціалістів, проте цей складний фрагмент самовдосконалення лікарів-інтернів потребує ретельної раціональної організації [4].

Ці обставини націлюють викладачів кафедри стоматології післядипломної освіти на побудову системи навчального процесу з урахуванням здібностей лікарів-інтернів за умов постійного запиту їх на нові знання та оволодіння новими технологіями. Є потреба в розробці нових науково-педагогічних підходів та інновацій у підготовці фахівців зі стоматології, метою яких є [1]:

- необхідність навчити лікарів орієнтуватись у великій кількості наукових публікацій, будувати план лікування хворого на засадах доказової медицини та індивідуального клінічного досвіду;
- стимулювати лікарів до безперервного професійного розвитку впродовж усього періоду професійної діяльності;
- забезпечити підготовку лікарів до роботи із сучасними інформаційними технологіями.

Відповідно до типового навчального плану і програми інтернатури (спеціалізації) за спеціальністю «Стоматологія» під час навчання на базі стажування лікар-інтерн вивчає інформаційні джерела, систематизує їх у вигляді тематичних

рефератів на запропоновані в програмі теми. Реферат – це індивідуальна дослідницька робота на обрану тему, в якій наводяться відомості з певної кількості опублікованих джерел за цією темою, викладених у вигляді зв'язного тексту, метою якого є підготовка аналітичних та узагальнюючих матеріалів з обраної теми [6]. Виклад матеріалу в рефераті повинен мати практичну спрямованість і зорієнтованість на аналіз практики, здобуття та систематизацію знань. При написанні реферату інтерн повинен не лише опрацювати матеріал з обраної теми, але й, проявивши творчий підхід, зробити спробу узагальнити отриманий досвід, визначити шляхи вирішення питань, які досліджуються. Робота над рефератом передбачає детальніше вивчення за обраною тематикою наукової літератури, а також засвідчує володіння навичками логічного аналізу та узагальнення матеріалу, його системного викладу.

Ця форма письмової роботи, яка ґрунтується на аналізі практичної діяльності та реферуванні літературних джерел з обраної тематики, стимулює пізнавальну діяльність лікарів-інтернів, проте недостатньо реалізує особистісно-діяльнісний і особистісно-орієнтований підходи до їхньої освіти [7].

З метою розширення клінічної ерудиції та мислення інтернів, виховання навичок досвідної роботи, необхідних для подальшої діяльності та постійного самовдосконалення, в навчальну програму інтернатури на кафедрі стоматології післядипломної освіти ІФНМУ впроваджено обов'язкове виконання наукової практично-орієнтованої роботи як альтернативи написанню рефератів. Наукова практично-орієнтована робота в інтернатурі – це перша спроба проведення наукових досліджень та їх самостійного аналізу, узагальнення даних, пошуку нових ідей для вдосконалення методів діагностики та лікування. Науково-дослідна робота лікарів-інтернів охоплює літературний і патентний пошук, засвоєння спеціальних методик і не тільки забезпечує опанування навичками самостійної роботи з науковою літературою, аналізу та узагальнення матеріалу, а й формує здатність до розвитку клінічного мислення та стимулює практичну діяльність.

Такий вид діяльності можна віднести до практико-орієнтованих проектів [8]. Проектна діяльність лікарів-інтернів забезпечує пріоритет соціально-значимих знань і вмінь, що найбільше відповідає парадигмі особистісно-орієнтованої освіти,

тому що саме ці знання і вміння дозволяють молоді впродовж життя успішно реалізуватися в професійній діяльності. В основі методу проєктів лежить концепція прагматичного навчання з використанням методів, що забезпечують власні відкриття тих, хто навчає і вчиться, та орієнтованих на наукове дослідження. Результати запланованої діяльності повинні мати практичну, теоретичну, пізнавальну значимість. Головною складовою методу є самостійність інтерна. У проєкті необхідною умовою є використання дослідницьких підходів, які потребують добре обміркованої структури, визначеної мети, актуальності предмета дослідження, значущості, продуманості методів, у тому числі експериментальних, обробки результатів. Вони повністю підпорядковані логіці дослідження і мають відповідну структуру: обґрунтування актуальності теми дослідження, предмета й об'єкта, визначення цілей та завдань, виявлення методів пошуку та джерел інформації, висунення гіпотези, визначення шляхів розв'язання проблеми, збір даних, їх аналіз та синтез, обговорення та оформлення отриманих результатів, виступ із повідомленням чи доповіддю, визначення нових проблем для подальшого аналізу. Ці підходи базуються на застосуванні знань і вмінь, отриманих під час вивчення різних дисциплін на різних етапах навчання, інтегруванні їх у процесі роботи над проєктом, причому замість дій за зразком у основному проводяться пошукові й дослідницькі дії. Це забезпечує позитивну мотивацію і диференціацію в навчанні, активізує самостійну творчу діяльність інтернів під час виконання практично-орієнтованої роботи [8,9,10].

Технологія практично-орієнтованих проєктів на сьогодні - це одна з найпоширеніших видів дослідницької роботи і має бути використана як доповнення до інших видів прямого або непрямого навчання як засіб розвитку і в особистому плані, і в академічному.

Тему наукової практично-орієнтованої роботи лікар-інтерн обирає самостійно із запропонованого переліку. Вона має бути актуальною і тісно пов'язаною з вирішенням практичних фахових завдань. Окрім запропонованих тем, лікар-інтерни можуть самостійно визначати тему роботи, враховуючи важливість проблем практичної діяльності.

Упровадження новітніх технологій медицини та оснащення сучасною апаратурою дають можливість лікарю-інтерну обрати тему науково-дослідної роботи за бажанням та заохочують інтернів до наукового пошуку. На кафедрі стоматології ПО ІФНМУ лікар-інтерни мають можливість удосконалювати професійні навички та виконувати практичну частину науково-дослідної роботи в клінічних залах, кабінетах комп'ютерної та функціональної діагностики, клінічному залі дентальної імплантації та клінічній лабораторії. Ці кабінети є структурною частиною профільного навчально-практичного центру (НПЦ) «Стоматологія» й оснащені сучасним обладнанням: панорамним рентгенівським апаратом із функціями

комп'ютерного томографа «Veraviewepocs» фірми «Morita», електронейроміографом «Нейро-ЕМГ-мікро», автоматизованою системою аналізу прикусу «T-scan III», апаратом «Diagnodent», лазерним аналізатором мікроциркуляції крові «Лакк-02», діодним лазерним апаратом «ЛИКА-хирург», електронним мікроскопом «Carl Zeiss» із цифровою камерою, апаратом пресування під тиском «Ministar» та ін.

Завершенням самостійної наукової роботи молодих спеціалістів у інтернатурі є публічний захист результатів своїх досліджень, який проводиться щороку на кафедрі стоматології післядипломної освіти. Кращі наукові практично-орієнтовані роботи лікарів-інтернів заслуховуються на науково-практичній конференції лікарів-інтернів та мікквішівській конференції молодих учених та студентів, які щорічно проводяться в ІФНМУ.

Найактивніші лікарі-інтерни і надалі проводять власні дослідження за тематичним спрямуванням, публікуючи їхні результати як у виданнях ІФНМУ, так і в інших фахових журналах, виступаючи на наукових конференціях та ін. Ці молоді спеціалісти після закінчення інтернатури мають можливість реалізувати себе в науковій сфері, продовжувати свою науково-дослідну діяльність у аспірантурі та працюючи на профільних кафедрах ІФНМУ.

На нашу думку, виконання наукової практично-орієнтованої роботи лікарем-інтерном є важливим етапом професійного становлення молодого спеціаліста. Тому рекомендуємо введення обов'язкового захисту наукової практично-орієнтованої роботи інтерном перед проведенням державної атестації в інтернатурі за зразком захисту дипломної роботи студентами в технічних ВНЗ.

Висновки

Отже, в системі післядипломної освіти актуальним є індивідуально-орієнтований підхід у організації підготовки лікарів-інтернів за фахом «Стоматологія». Запропонована модель навчального процесу позитивно впливає на підвищення рівня професійної підготовки лікарів-інтернів та надання стоматологічної допомоги на рівні світових стандартів. Цей метод відповідає сучасним вимогам, націлює молодих спеціалістів на щоденне безперервне самовдосконалення та рекомендується до використання в системі післядипломної освіти.

Література

1. Павленко О.В. Запровадження міжнародних стандартів якості післядипломної підготовки лікарів-стоматологів / О.В. Павленко, І.П. Мазур, О.М. Ступницька // Современная стоматология. – 2012. – №2. – С.143.
2. Солнцева Т.А. Современные методы оптимизации обучения в структуре последипломного образования / Т.А. Солнцева, Г.Ф. Белоключкая, Э.В. Шовкун // Современная стоматология. – 2007. – №3. – С. 142 – 144.
3. Оптимізація навчального процесу у підготовці лікарів-інтернів-стоматологів (Повідомлення 4) / С. В. Косенко, М. М. Рожко, З. Т. Костишин [та ін.] //

- Галицький лікарський вісник. – 2012. – Т. 19, число 1. – С. 117–118.
4. Онищенко В.С. Удосконалення організації самостійної роботи при післядипломному навчанні лікарів – стоматологів / В.С. Онищенко, П.В. Леоненко, Г.П. Леоненко // Современная стоматология. – 2006. – №3. – С. 151 – 153.
  5. Післядипломна освіта лікарів-стоматологів в Українській медичній стоматологічній академії, досвід та проблеми / М.С. Скрипніков [та ін.] // Вісник стоматології. – 2000. – №5. – С.140.
  6. Методичні рекомендації для підготовки індивідуальної науково-дослідної роботи (тематичного реферату) провізора-інтерна та провізора-спеціаліста / [уклад.: Б.П. Громовик, Б.Л. Парновський, О.М. Заліська та ін.]. – Львів: Львів. націон. мед. ун-т ім. Данила Галицького, 2012. – 24 с.
  7. Худик В. А. Вопросы психологии и педагогики учебного процесса в медицинском вузе: учеб. пособ. для препод. мед. вуза / В. А. Худик, И.В. Тельнюк. – СПб.: Изд-во СПбГМУ им. акад. И.П.Павлова, 2011. – 108 с.
  8. Савченко Л.О. Проектна діяльність в практиці вищої педагогічної школи / Л.О. Савченко // Science and Education a New Dimension. - Budapest, March 2013, Vol. 2.- P.7-11.
  9. Соколова И.И. Развитие научно-исследовательской деятельности у врачей-интернов / И.И.Соколова, Е.Г.Денисова //Современная стоматология. –2010. – №4. – С.157 – 158.
  10. Резерви удосконалення навчально-пізнавальної діяльності студентів у Дніпропетровській медичній академії /Т.О.Перцева [та ін.] // Медичні перспективи. –2003. – Т. VIII, №1. – С.53.

**Стаття надійшла
1.04.2014 р.**

Резюме

Під час навчання в інтернатурі за фахом «Стоматологія» важливим завданням є підвищення і вдосконалення рівня практичної та теоретичної підготовки интерна, його професійної готовності до самостійної лікарської діяльності. Одним зі шляхів оптимізації процесів засвоєння та застосування наявних і нових знань на кафедрі стоматології післядипломної освіти ІФНМУ є раціональна організація самостійної роботи, зокрема запровадження обов'язкового виконання інтернами наукової практично-орієнтованої роботи. Цю технологію можна віднести до практико-орієнтованих проектів, які на сьогодні є одними з найпоширеніших видів дослідницької роботи і мають бути використані як доповнення до інших видів навчання. Оснащення сучасним обладнанням профільного навчально-практичного центру (НПЦ) «Стоматологія» ІФНМУ та застосування новітніх технологій дають можливість лікарю-інтерну обрати тему практично-орієнтованої роботи за бажанням та заохочують до наукового пошуку. Упровадження в навчальну програму виконання наукової практично-орієнтованої роботи розширює клінічну ерудицію та мислення інтернів, формує навички дослідної роботи, необхідні для подальшої діяльності. Цей метод відповідає сучасним вимогам, націлює молодих спеціалістів на щоденне, безперервне самовдосконалення та рекомендується до використання в системі післядипломної освіти.

Ключові слова: післядипломна освіта, оптимізація, навчальний процес, наукова практично-орієнтована робота.

Резюме

Во время учебы в интернатуре по специальности «Стоматология» важнейшим заданием является повышение и усовершенствование уровня теоретической и практической подготовки интернов, их профессиональной готовности к самостоятельной врачебной деятельности. Одним из путей оптимизации процессов усвоения и применения имеющихся и новых знаний на кафедре стоматологии последипломного образования Ивано-Франковского национального медицинского университета (ИФНМУ) является рациональная организация самостоятельной работы, в частности внедрение обязательного выполнения интернами научной практически-ориентированной работы. Данную методику можно отнести к практически ориентированным проектам, которые в настоящее время являются одними из наиболее распространенных видов исследовательской работы и должны быть использованы как дополнение к другим видам обучения. Современное оборудование профильного учебно-практического центра «Стоматология» ИФНМУ и применение новейших технологий дает возможность врачу-интерну выбрать тему практически-ориентированной работы и стимулирует интерес к научному поиску. Внедрение в учебную программу выполнения научной практически-ориентированной работы расширяет клиническую эрудицию и мышление интернов, воспитывает навыки, необходимые для последующей деятельности. Внедренная методика соответствует современным требованиям, нацеливает молодых специалистов на ежедневное непрерывное самоусовершенствование и рекомендуется для использования в системе последипломного образования.

Ключевые слова: последипломное образование, оптимизация, учебный процесс, научная практически-ориентированная работа.

UDC 378.147+614.253,4- 616.314

Vasylyshyn U.

OPTIMIZATION OF TRAINING PROCESS OF DENTISTS INTERNS BY MEANS OF INTRODUCTION OF NECESSARY PERFORMANCE OF RESEARCH PRACTICALLY ORIENTED WORK

Ivano-Frankivsk National Medical University

Summary

Raising and improvement of level of theoretical and practical grounding of medical interns, their professional preparedness is one of the most important tasks of these uses in postgraduate training by profession «Dentistry». It is necessary to construct the training process system taking into account medical intern abilities in condition of constant inquiring new knowledge and mastering new technologies.

In conformity with typical training plan and programs of postgraduate studies according to specialization «Dentistry» the medical interns study information sources and systematize them in form of thematic paper on program theme proposed. This form of written work based on analysis of practical activity and reviewing literary sources on theme selected stimulates cognition of medical interns though insufficiently realizes personally active and personally oriented approaches to their education.

Rational organization of self-determined work in particular the introduction of necessary performance by interns of research practically oriented work is a way of optimization of training processes and using available and new knowledge at Dentistry department of Ivano-Frankivsk National Medical University postgraduate studies. Research practically oriented work in postgraduate studies is the first attempt of carrying out the research and its independent analysis, generalizing the research data and new ideas for improving diagnostics and treatment methods. Scientific-research work of medical interns includes literary and patent investigation and mastering special methods. It does not only provides acquiring the skills of independent work with scientific literature, analysis and generalizing the material but forms the ability for developing clinical thinking and stimulates practical activity.

This method in the capacity of practically oriented project nowadays is one of widely adopted kinds of research work and should be used as an addition to other ones of training. The main constituent of the method is intern self-dependence. Using the research approach that need well-considered structures, determined aims, research subject actuality, significance and careful planning the methods including experimental treatment of results is necessary condition of the project.

The modern equipment of IFNMU profile education practical center «Dentistry» and using up-to-date technologies provide medical interns with ample possibility of determining the subject of scientific work and rouse their interest for research. Public defence of research work that is held at Dentistry department of postgraduate studies every year is the result of self-dependent scientific work of young specialists. The best research practically oriented works of medical interns are heard yearly at scientific practical conference of medical interns and interinstitute, conference of young scientists and students, organized in IFNMU. The most perspective medical interns next carry out research according to thematic trend, publishing results of their investigations in professional editions, making reports at scientific conferences and have possibility for self-realization in scientific sphere proceeding with their research in postgraduate studies and working at profile departments of the university.

The introduction of research practically oriented work in training programs expands clinical erudition and thinking, cultivates skills of research that are necessary for further medical practice. The method introduced meets up-to-date requirements, aims young specialists at daily self-perfection and is recommended in postgraduate studies system.

Key words: postgraduate studies, optimization, training process, research practically oriented work.